

สรรพคุณสมุนไพร

ใบเตย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวลักษณะแตกออกเป็นพุ่มขนาดเล็ก ลำต้นเป็นข้อ ใบออกเป็นพุ่มบริเวณปลายยอด เมื่อโตจะมีรากค้ำจุนช่วยพยุงลำต้นไว้ ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับเวียนเป็นเกลียวขึ้นไปจนถึงยอด ลักษณะใบยาวเรียวคล้ายใบหอก ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเป็นมัน เส้นกลางใบเว้าลึกเป็นแอ่ง ถ้าดูด้านท้องใบจะเห็นเป็นรูปคล้ายกระดูกงูเรือ ใบมีกลิ่นหอม

ส่วนที่ใช้ : ต้นและราก, ใบสด

สรรพคุณ :

- **ต้นและราก**
  - ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ แก้กระษัย
- **ใบสด**
  - ตำพอกโรคริดสีดวง
  - รักษาโรคหิด
  - น้ำใบเตย ใช้เป็นยาบำรุงหัวใจให้ชุ่มชื้น
  - ใช้ผสมอาหาร แต่งกลิ่น ให้สีเขียวแต่งสีขนม

ใบพลู

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : พลูเป็นไม้เลื้อย มีข้อ และมีปล้องชัดเจน ใบเดี่ยวติดกับลำต้น

รสเผ็ดร้อนเป็นยาฆ่าเชื้อโรค ขับลม ใช้ใบพลูตำกับเหล้าทาบริเวณที่เกิดเป็นลมพิษหายได้
ใช้รับประทานกับหมากและปูนแดง

วิธีใช้ » ใบพลู ใช้เป็นยารักษาอาการแพ้ อักเสบ

แมลงสัตว์กัดต่อยได้ผลดีมาก กับอาการแพ้ในลักษณะลมพิษ โดยการนำใบพลูสัก 1-2 ใบ ล้างน้ำให้สะอาด
ตำให้ละเอียดผสมกับเหล้าโรงทาบริเวณที่เกิดลมพิษห้ามใช้กับแผลเปิดจะทำให้เกิดอาการแสบมากใบพลูมีน้ำมัน
หอมระเหย ประกอบไปด้วยChavicol ,Chavibitol , cineol eugenol carvacrol B-sitosterol
และที่อื่นๆสารเหล่านี้มีฤทธิ์ในการฆ่าเชื้อโรคได้ ทำให้ปลายประสาทชา
แก้อาการคันได้ดีจากสารประกอบอาจจะเป็นสารพวก B-sitosterol ที่ช่วยในการลดอาการอักเสบ

หมาก (Betel nut)

สรรพคุณทางยา :ผลของหมากนั้นมีสรรพคุณในการช่วยขับพยาธิได้หลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นพยาธิตัวตืด พยาธิใบไม้ พยาธิตัวกลม เป็นต้น นอกจากนี้แล้วหมากก็ยังมีสรรพคุณในการรักษาโรคมะเร็งเรื้อ และมียุทธินี้ในด้านการเป็นยาที่ช่วยขับปัสสาวะอีกด้วย จากการวิจัยพบว่า หมากมีสารชื่อ อัลคาลอยด์ ที่มีสรรพคุณในการฆ่าเชื้อราและฆ่าเชื้อไวรัสอีกด้วย

ตำรับยาแผนโบราณ :หากนำเอาเนื้อของผลหมากและเมล็ดพื้กทองมาต้มรวมกับน้ำตาลทราย ต้มพร้อมกันน้ำก็จะช่วยในการขับพยาธิชนิดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี หรือหากจะเอาผลหมากสุกมาต้มกินกับน้ำแล้ว จะช่วยป้องกันอาการของโรคต่อหินหรือความดันภายในลูกตาเพื่อไม่ให้สูงผิดปกติได้

ข่า

ส่วนที่ใช้

เหง้าและลำต้นอ่อน ดอก

สรรพคุณ

1. ใช้เหง้าสดตำให้ละเอียด ผสมกับน้ำปูนใส รับประทานครึ่งละครึ่งแก้ว ช่วยขับลมแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ ท้องเดิน และบรรเทาอาการคลื่นไส้อาเจียน
2. ใช้รักษาโรคผิวหนัง กลาก เกาต์และแก้ลมพิษ โดยใช้เหง้าสดตำให้ละเอียดผสมกับเหล้าขาว ทาบริเวณที่เป็นบ่อยๆ จนกว่าจะดีขึ้น
3. สารสกัดจากข่านำมาประกอบเป็นยารักษาโรคได้หลายชนิด เช่น ยารักษาแผลสด แก้โรคปวดบวมตามข้อ แก้โรคหลอดลมอักเสบ ยาธาตุและยาขับลม
4. ใช้ไล่แมลง โดยนำเหง้ามาทุบหรือตำให้ละเอียดเพื่อให้น้ำมันหอมระเหยออกมา แล้วนำไปวางในบริเวณที่มีแมลง
5. ผลข่ามีสรรพคุณคล้ายกับเหง้า คือ ใช้เป็นยาแก้ปวดท้อง ท้องร่วง ฆ่าเชื้อบิด และช่วยย่อยอาหาร ผงจากผลแห้งสามารถรักษาอาการปวดฟันได้ โดยนำไปบดและทาบริเวณที่ปวด

วิธีใช้ในการประกอบอาหาร

ข่าเป็นเครื่องเทศที่ใช้แต่งกลิ่นอาหารและดับกลิ่นคาวพวกเนื้อสัตว์ต่างๆ เช่น ต้มยำปลา ข้าวต้มปลา ต้มข่าไก่ เป็นส่วนผสมในน้ำพริกเครื่องแกงต่างๆ นอกจากนี้ยังใช้เป็นส่วนผสมของลูกแป้งที่ใช้ทำข้าวหมากและเหล้า ดอกและลำต้นอ่อนใช้รับประทานเป็นผักสด

ไพล หรือว่านไพล

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุกสูง 0.7-1.5 เมตร มีเหง้าใต้ดิน เปลือกสีน้ำตาลแกมเหลือง เนื้อในสีเหลืองถึงเหลืองแกมเขียว
แทงหน่อหรือลำต้นเทียมขึ้นเป็นกอ ซึ่งประกอบด้วยกาบหรือโคนใบหุ้มซ้อนกัน ใบเดี่ยว เรียงสลับ
รูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 3.5-5.5 เซนติเมตร ยาว 18-35 เซนติเมตร ดอกช่อ แทงจากเหง้าใต้ดิน
กลีบดอกสีนวล ใบประดับสีม่วง ผลเป็นผลแห้งรูปกลม

ส่วนที่ใช้ เหง้าแก่จัด เก็บหลังจากต้นไพลลงหัวแล้ว

สรรพคุณ

□ เหง้า

- เป็นยาแก้ท้องขึ้น ท้องอืดเพื่อ ขับลม - แก้บิด ท้องเดิน ขับประจำเดือนสตรี ทาแก้ฟกบวม แก้ผื่นคัน -
เป็นยารักษาหืด - เป็นยากันเล็ดลอด - ใช้ต้มน้ำอาบหลังคลอด - น้ำคั้นจากเหง้า รักษาอาการเคล็ดขัดยอก
ฟกบวม แผลง้ำชำเมื่อย

□ หัว ช่วยขับระดู ประจำเดือนสตรี เลือดร้าย แก้มตุ๋นกระดูกขาว แก้อาเจียน แก้ปวดฟัน

□ ดอก ขับโลหิตกระจายเลือดเสีย

□ ต้น แก้อาตุพิการ แก้อุจจาระพิการ

- ใบ แก้วใช้ ปวดเมื่อย แก้ก้นเนื้อครันตัว แก้วเมื่อย

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางพื้นที่
ใช้ใบไพล(ว่านไฟ)ผสมเป็นเครื่องเทศในการปรุงอาหารและกินดอกและใบอ่อนเป็นเครื่องเคียงช่วยเสริมในอาหาร
ธาตุเย็น

แก้เคล็ดขัดยอก ฟกช้ำบวม ข้อเท้าแพลง

- ใช้หัวไพลฝนทาแก้ฟกบวม เคล็ด ขัด ยอก
- ใช้เหง้าไพล ประมาณ 1 เหง้า ตำแล้วคั้นเอาน้ำทาถูบริเวณที่มีอาการ หรือทำให้ละเอียดผสมเกลือเล็กน้อยคลุกเคล้า แล้วนำมาห่อเป็นลูกประคบ อังไอน้ำให้ความร้อนประคบบริเวณปวดเมื่อยและบวมฟกช้ำ เข้า-เย็น จนกว่าจะหาย หรือทำเป็นน้ำมันไพลไว้ใช้ก็ได้ โดยเอาไพลหนัก 2 กิโลกรัม ทอดในน้ำมันพืชร้อนๆ 1 กิโลกรัม ทอดจนเหลืองแล้วเอาไพลออกใส่ภาชนะปิดฝาประมาณ 4 ชั่วโมง ทอดต่อไปด้วยไฟอ่อนๆ ประมาณ 10 นาที กรองแล้วรอน้ำมันอุ่นๆ ใส่การบูรลงไป 4 ชั่วโมง ใส่ภาชนะปิดฝาปิดสนิท รอนจนเย็นจึงเขย่าการบูรให้ละลาย น้ำมันไพลนี้ใช้ทาถูวันละ 2 ครั้ง เข้า-เย็น หรือเวลาปวด (สูตรนี้เป็นของนายวิบูลย์ เข็มเฉลิม อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา)

ให้ผิวหนังชุ่มชื้น และเป็นยาช่วยสมานแผล

ใช้เหง้าสด 1 แฉ่ง ผานเป็นชิ้นบางๆ ใช้ตำรวมกับสมุนไพรอื่นๆ เนื่องจากไพลมีน้ำมันหอมระเหย

ใบยาสูบ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : ไม้ล้มลุก สูง 0.6-2 เมตร ตามลำต้นและยอดมีขนอ่อนปกคลุม
ทุกส่วนของต้นมีต่อมน้ำยางเหนียว ใบ เป็นใบเดี่ยวออกเรียงสลับ รูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 10-20
เซนติเมตร ยาว 30-60 เซนติเมตร ปลายใบมน โคนใบเรียวสอบ ท้องใบและหลังใบมีขนปกคลุม
ขอบใบเรียบและเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอก เป็นดอกช่อออกที่ปลายยอด มีกลีบดอก สีชมพูปนขาว 5 กลีบ
ส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประฆัง ปลายกลีบแหลม มีขนขาวปกคลุม กลีบเลี้ยงสีเขียว โคนเชื่อมติดกัน
ปลายแยกเป็นแฉกแหลม ผล เป็นผลแห้ง รูปขอบขนาน ผลอ่อนสีเขียว เมื่อแก่สีน้ำตาล แตกออกได้
ด้านในมีเมล็ดสีน้ำตาลจำนวนมาก

ส่วนที่ใช้ : ใบแก่ๆ

สรรพคุณ : รักษาเหา หิด เป็นยาถอนพิษ รักษาแผลน้ำร้อนลวก รักษาโรคผิวหนัง แก้หวัด คัดจมูก
ฉีดพ่นฆ่าแมลงและเพลี้ยต่างๆ ได้ผลดีวิธีและปริมาณที่ใช้ รักษาเหา - ใช้น้ำอุ่นหรือยาตั้ง (ใบยาสูบแก่ตากแห้ง)
1 หยิบมือ ผสมกับน้ำมันก๊าดประมาณ 3-4 ช้อนแกง ชะโลมทั้งน้ำและยาเส้นลงบนผมทิ้งไว้ 1
ชั่วโมงแล้วสระให้สะอาด ทำติดต่อกัน 3-4 วันเป็นยาถอนพิษ รักษาแผลน้ำร้อนลวก - ใช้น้ำยาเส้นหรือยาตั้ง 1
หยิบมือ คลุกกับน้ำมันมะพร้าวปิดบริเวณที่ถูกน้ำร้อนลวก จะช่วยถอนพิษแก้หวัดคัดจมูก -
ใช้ใบยาอย่างฉุนจัดๆ ผสมกับปูนแดงและใบเนียม กวนเป็นยานัตน์